

Podcast Konkurrenten

Avsnitt 66: Från omreglering till digitalisering – 30 år med Konkurrensverket

Textversion av Konkurrenten avsnitt 66 (publicerat 26 januari 2023), vill du hellre lyssna på avsnittet kan du ta del av det på vår webbplats www.konkurrensverket.se/konkurrenten.

Marie Strömberg Lindvall:

Välkommen till Konkurrenten. Jag som leder podden heter Marie Strömberg Lindvall. 2022 var det 30 år sedan Konkurrensverket bildades och nu 2023 är det 30 år sedan Konkurrenslagen trädde i kraft. Det här vill vi förstås uppmärksamma här i podden och därför ska vi ägna det här avsnittet av Konkurrenten åt en betraktelse över de här gångna 30 åren och då med särskilt fokus på myndighetens verksamhet. Vi ska göra några väl valda nedslag i tiden och lyfta några av de frågor som har präglat samhället och därmed också Konkurrensverkets arbete. Avslutningsvis tänker vi också blicka framåt och säga några ord om Konkurrensverket och framtiden. Och de som ska lotsa oss igenom Konkurrensverkets 30 åriga historia är Göran Karreskog och Björn Axelsson. Och jag ska börja med att be er presentera er själva. Ska du börja Göran?

Göran Karreskog:

Ja tack. Jag heter Göran Karreskog, jag har jobbat på Konkurrensverket sedan det bildades 1 juli 1992, i första hand med konkurrenslagstillämpning men även en del rapportskrivning och annat.

Marie Strömberg Lindvall:

Välkommen hit, Göran.

Göran Karreskog:

Tack.

Marie Strömberg Lindvall:

Och sedan har vi Björn. Vem är du? Vad gör du?

Björn Axelsson:

Ja, jag heter Björn Axelsson. Jag jobbar på Enheten för analys och forskning här på Konkurrensverket och har gjort det i närmare tio år. Nu på slutet har jag fått chans att fördjupa mig i Konkurrensverkets historia.

Marie Strömberg Lindvall:

Och där har vi två fina skäl till att ni är här. Göran som har varit med hela vägen och Björn som har ägnat sig åt Konkurrensverkets historia under de senaste månaderna. Som sagt var, välkomna hit båda två. Då ska vi börja med att se tillbaka tänker jag mig. Vi ska ta oss tillbaka till det tidiga nittioåret när Konkurrensverket bildades. Björn, vad var det för en tid? Hur såg det ut?

Björn Axelsson:

Ja, något som slår en när man bläddrar i gamla årsredovisningar är ju vilken omvälvande tid det var, det första åren på nittioåret. Berlinmuren hade precis fallit, Sverige gick in i en djup ekonomisk kris. Det fanns ett stort behov av ökad produktivitet i samhället. Det låg flera förslag på omregleringar i pipeline som kommer genomföras. Internationellt, i kölvattnet av Berlinmurens fall, så tillkom en hel del frihandelsavtal, EES, Gatt och för Sveriges del också EU-medlemskapet.

Marie Strömberg Lindvall:

Och mitt i det här så landade Konkurrensverket. Varför?

Björn Axelsson:

Ja, precis. Sommaren 1992 bildades Konkurrensverket. Det var en slags omdaning av konkurrenspolitiken som hade pågått då under ett antal år och målet var att öka produktivitetstillväxten i landet.

Marie Strömberg Lindvall:

Och Göran du var en av de som klev in på myndigheten när den startade här. Hur var det? Vilka var förväntningarna på myndigheten och på er som skulle jobba där?

Göran Karreskog:

Jag skulle vilja säga att det var väldigt stora förväntningar, dels hos oss som började på den nya myndigheten 1992 och naturligtvis även från politiskt håll och de som hade bestämt om den här myndigheten. Och som Björn sade, det var stora förändringar och det var ju ganska besvärligt ekonomiskt läge där i slutet på åttiotalet och i början av nittioåret, vilket gjorde att det fanns förväntningar om att man behövde rätta till saker på olika marknader. Och vi som kom dit var väl inte alla helt införstådda med vad det innebar att jobba med en ny, skinande förbudslagstiftning på konkurrensområdet. Så det var väldigt mycket internutbildning, knytande av internationella kontakter, lära av andra myndigheter och liksom börja från början och lära sig det här hantverket.

Marie Strömberg Lindvall:

Var kom ni ifrån? Det var väl några organisationer i första rummet?

Göran Karreskog:

Ja, det stämmer. Det var Statens pris- och konkurrensverk och Näringsfrihetsombudsmannen som man då la ner och medarbetarna där, eller en stor del av medarbetarna i alla fall, följde med till det nybildade Konkurrensverket. Och vi var nog fler ekonomer än jurister, ganska betydligt fler ekonomer än jurister, på den tiden.

Marie Strömberg Lindvall:

På den tiden. I dag är det tvärtom, eller hur?

Göran Karreskog:

Ja, jag har inte statistiken men lagtillämpning är en väldigt viktig del av vår verksamhet så att naturligtvis behövs det väldigt många kvalificerade jurister, vilket vi också har i dag.

Marie Strömberg Lindvall:

Vad var det för frågor man började med att jobba med? Vad var det för frågor man sög tag i? Jag tänker på det du sa Björn, hur det såg ut i omgivningen. Det här måste ju ha präglat Konkurrensverkets första tid.

Björn Axelsson:

Ja, något man inte tänker på i dag är att Sverige beskrevs ju under åttiotalet som en kartellekonomi. Det var en stor omsvängning i näringspolitiken att man skulle styra med konkurrens i stället. Det var också en ganska lång övergångsperiod där företag kunde ansöka om undantag från de nya konkurrensreglerna. Och det vet ju Göran mycket mer om, men de första åren så la man mycket energi på just att hantera de här ansökningarna som då ändrade väldigt mycket förutsättningarna för marknaderna i Sverige. Och jag tror att det var nästan ett tusental ansökningar som kom in. Man kan väl säga också att Konkurrensverket fick mycket att göra i samband med de nya reglerna, men det stora jobbet gjordes ju ute på företagen som själva anpassade sig till de nya reglerna.

Marie Strömberg Lindvall:

Göran, ursäkta mig, jag ser att du är på väg att hugga in här. Men först innan du tar vid måste jag bara fråga, Björn nämnde här kartellekonomi. Kan du berätta vad är det för något?

Göran Karreskog:

Ja, bra fråga höll jag på att säga. Men det var så att innan de nya konkurrensreglerna, som då baserades väl i princip och var identiska med de regler som finns och fanns inom EU, så jobbade man mycket med transparens. Man hade en lagstiftning som handlade om att gör inte om, om du gör fel. Det var alltså inte straff om du gör fel direkt, och man hade bland annat ett kartellregister,

just för att synliggöra kartellerna. Men det innebar inte att man ingrep mot dem, men de fanns där och vi konsumenter och andra skulle veta om dem. Och då när det plötsligt blev förbjudet med karteller och dessutom starka sanktioner mot dem så fanns det behov av ett stort uppställningsjobb, föreställer jag mig. Jag satt ju inte på företagarsidan men så var det. Och det var ju en väldigt dramatisk förändring av synsättet.

Marie Strömberg Lindvall:

Så det här kartellregistret, det var alltså företag som samarbetade med varandra?

Göran Karreskog:

Som registrerade sitt samarbete i kartellregistret. Nu finns det inte längre något kartellregister och fanns det skulle Konkurrensverket ha mycket att göra med de kartellerna, men nu har vi andra utmaning när det gäller att spåra upp och ingripa.

Marie Strömberg Lindvall:

Vilka var förväntningarna på myndigheten, där ute?

Björn Axelsson:

Jag tänker mig att det som man ser i årsredovisningarna är ju att det var en enorm entusiasm bland medarbetarna och ledningen också. Det var ju mycket att göra i början, man fick ett väldigt stort uppdrag och man såg bland personalen en väldigt stor potential för konkurrensfrågorna. Och de frågorna arbetade man väldigt hårt med, dels med de här ansökningarna om undantag men också den här omregleringsvågen som var på 1990-talet, att staten reglerade om väldigt många marknader. Och där fanns ju Konkurrensverket i stormens öga, att man var delaktig i det rakt igenom egentligen.

Göran Karreskog:

Ja, det stämmer, för att det var ju flera marknader som man då öppnade för konkurrens på olika sätt, telemarknaden med flera, med flera. Och det där tenderade också att generera konkurrenslagsärenden, i och med att det dök upp nya privata aktörer som skulle in på de här marknaderna. Men där satt en befintlig aktör, som hade haft ett monopol, och var tvungen att släppa nya aktörer på viss typ av infrastruktur till exempel, eller att inte aktivt motverka att det kom nya, så det genererade många klagomål och en hel del konkurrensrättsliga ingripanden.

Marie Strömberg Lindvall:

Och det där sträckte sig över ganska många år, eller hur?

Göran Karreskog:

Absolut, det var ju någonting som under hela nittiotalet och början på tjugohundratalet var en ganska stor del av myndighetens verksamhet, dock inte långt ifrån hela, men det var viktiga ärenden.

Marie Strömberg Lindvall:

Var det den typen av klagomål som kom in också? Det kanske du sade Björn, jag kanske tappade det. Men var det den typen av klagomål som rörde den typen av verksamheter som präglade den första tiden då?

Göran Karreskog:

Alltså det fanns ju egentligen alla typer av klagomål, dels var vi inkorgsstyrda på det sättet att företagen själva kunde anmäla förfaranden och samarbeten för prövning. Och under tiden som vi gjorde den prövningen var man skyddad. Det innebar att vi fick in många ärenden den vägen och gjorde många prövningar, och också på det sättet växte fram, kanske åtminstone Konkurrensverkets praxis, hur vi såg på olika saker. Men sedan var det också, dels de här frågorna om reglering av de här tidigare monopolen, behövde man jobba vidare på annat sätt förutom med de generella konkurrensreglerna? Och någonting som också dök upp som en fråga väldigt ofta, det var när offentliga aktörer, kommuner och andra, är ute på marknader och konkurrerar. Så där fick vi väldigt mycket klagomål på nittioalet och det har ju fortsatt under lång tid och numera har vi dessutom regelverk på området. Det fanns inte på den tiden.

Björn Axelsson:

Just när det gäller omreglerade marknader så är det ju en erfarenhet som finns även i dag, marknader som har omreglerats nyligen, att när en marknad konkurrensutsätts så typiskt sätt så får Konkurrensverket in klagomål från tillkommande företag. Och det här med omreglering av marknader är ju typiskt sett något som behöver följas upp och under längre tid för att se till så att spelreglerna blir rättvisa för alla företag på marknaden.

Göran Karreskog:

Ja, och sedan som jag nämnde tidigare, så att redan från början jobbade vi väldigt mycket med andra konkurrensmyndigheter inom EU och Norden till att börja med, men det fanns även globala forum där vi försökte finnas med, där man pratar handels- och konkurrenspolitik.

Marie Strömberg Lindvall:

Vad kunde det vara för globala forum till exempel?

Göran Karreskog:

Ja, men då har ju FN organ som UNCTAD och tidigare Gatt-överenskommelsen, WTO, OECD och sedan EU-samarbetet och tidigare EES-samarbetet, där de här frågorna var naturligtvis viktiga, konkurrens och även hur man reglerar för en bra marknad.

Marie Strömberg Lindvall:

Och ända från första början har det internationella samarbetet varit viktigt inslag i verksamheten. Kan man säga så?

Göran Karreskog:

Absolut. Jag tycker nästan det har varit en avgörande del, det är min personliga uppfattning. Men det är ju så att de flesta marknader eller väldigt många är ju gränsöverskridande till sin karaktär, nu för tiden, och då behövs det också konkurrensmyndigheter som antingen kan samverka eller som vi har inom EU att vi har en gemensam konkurrensmyndighet. Och sedan har varje nation eller ett medlemsland en egen konkurrensmyndighet, där man samverkar både formellt och informellt genom kunskapsutveckling men också genom ingripanden. Det är en jätteviktig del av verksamheten.

Marie Strömberg Lindvall:

Jag skulle vilja skicka en fråga till dig, Björn. Du nämnde de här stora förändringarna som rådde i samhället och vad man förväntade sig att Konkurrensverket skulle göra när myndigheten bildades. Hur såg företagen på det här? Du som har ägnat dig en del åt frågan. Hur såg de på Konkurrensverkets tillkomst och verksamhet?

Björn Axelsson:

Ja, det är nog väldigt olika. Det är klart att det var väl säkert bekvämt att ha karteller som var registrerade och helt plötsligt skulle man inte få ha det och det var ett stort utvecklingsarbete som många företag fick göra för det. De som jag tror, om man utgår från vad som framkommer av årsredovisningarna, tyckte minst om det här med konkurrensmyndigheter och stärkta regler på det området är ju branschorganisationer som ju typiskt sett kunde vara en form där man kunde arrangera karteller. Det gör man inte i dag förstås, men det kanske var enkelt, låg nära till hands att göra det.

Marie Strömberg Lindvall:

Märkte du av det här, Göran? Du som befann dig mitt i.

Göran Karreskog:

Ja, alltså branschorganisationer är ju viktiga och har varit viktiga både för företagen men också som tillsynsobjekt för en konkurrensmyndighet, så är det, det är en balansgång. Man har av tradition ofta haft rätt mycket av informationsutbyte, statistikutbyte. Går man för långt där då skapar man för god kännedom om konkurrenterna och det skadar konkurrensen. Och det finns exempel på där man har använt den naturliga träffpunkten, en branschorganisation, för att också diskutera ren kartellverksamhet. Men det vet de ju om, att det är förbjudet.

Marie Strömberg Lindvall:

Men den här entusiasmen som då präglade myndigheten under de första åren, jag vet för jag har ju tjuvkikat lite i den här skriften som du bland annat har jobbat med, Björn. Höll den hela vägen ut?

Björn Axelsson:

Ja. Det brukar ju ofta vara nybyggaranda i nya verksamheter. Konkurrensverket var inget undantag förstås, men man märker också att det visar sig kanske efter några år att det var inte så enkelt som man först hade hoppats att nå framgång utan man mötte motstånd från olika håll och alla var inte så sugna på att anpassa sig. Det var nog en tuff tid där efter 5-6 år, jag ska inte säga att man fick ompröva saker, men man hade nog mött lite större motstånd än vad man hade hoppats från olika håll, tror jag.

Göran Karreskog:

Det tror jag stämmer på många sätt, dels är det så att konkurrenspolitiken är ju just också politik och vi är en myndighet som ska tillämpa lag och så vidare, och också komma med förslag, som av olika kan uppfattas som att vi har en politisk agenda, vilket den här myndigheten uppfattar jag inte har. Men det är så det kan uppfattas och så var det nog, tycker jag. Bland annat under nittiotalet kanske. Det var präglad av att vi var väldigt entusiastiska. Man pratade mycket om avregleringar, man pratade om kommunala och offentliga aktörer på marknader och så vidare, som också har en sådan dimension. Och det innebar också att myndigheten fick en hel del kritik och det kanske inte alltid var så att man gillade det vi kom med. Jag tror inte alltid man gillar det vi kommer med i dag heller, men det var kanske lite tydligare då på nittiotalet att det just fanns den aspekten.

Marie Strömberg Lindvall:

Göran, skulle du kunna tänka dig att ge oss något exempel på något ärende som var särskilt intressant från den här tiden, som Konkurrensverket jobbade med. Kanske någonting som du var inblandad i också, så att vi kan sätta lite namn på de här förändringarna.

Göran Karreskog:

Alltså nu sätter du mig nästan lite grann på det hala. Jag har jobbat med jättemånga ärenden och många frågor genom åren. Och det känns alltid lite lurigt att lyfta fram något speciellt, det har både gällt i början på vår verksamhet när vi började få lite tid att göra annat än att hålla på att pröva dispensärenden, så var det mycket som Björn sa det var post och det var tele och det var den typen av frågor som levde kvar en längre tid. Det var flera ingripanden som jag tror var viktiga för de marknaderna. Man försökte sätta gränser och man försökte skapa rimliga förutsättningar för nya aktörer att komma in, med stöd av konkurrensreglerna. Sedan hade vi ju i slutet på nittiotalet ett antal, och i början på 2000-talet, större kartellutredningar som för oss som satt här och när vi började den verksamheten 1995 med att göra den första så kallade gryningsråden, när man åker ut och samlar bevis. För det är en ganska hård lagstiftning det här med konkurrenslagen och kräver mycket bevis för att få rätt i domstol. Och vi har kraftfulla metoder och verktyg alltså att ta fram bevis. Vi åkte ut på företagsbesök, så kallade gryningsråder, och där hade vi bland annat bensinmarknaden i slutet på nittiotalet, asfaltmarknaden, men egentligen flera andra karteller, både stora

och mindre som vi har jobbat med. Och det är klart att de kommer jag ihåg som har jobbat här under ganska lång tid, men det finns ju även moderna exempel där vi så att säga har jobbat framgångsrikt mot karteller till exempel.

Marie Strömberg Lindvall:

Men nu har vi pratat mycket om konkurrenslagstiftningen och det arbete som Konkurrensverket gjorde som tillsynsmyndighet. Men Konkurrensverket är ju också tillsynsmyndighet för upphandlingslagstiftningen. Björn, lotsa oss lite närmare i den här frågan. När kom upphandlingstillsynen, när blev den en del av Konkurrensverket?

Björn Axelsson:

Upphandlingsfrågorna har ju redan från början egentligen varit intressant för Konkurrensverket eftersom det har att göra med anbudskarteller och så, som förekommer då inom upphandling eller har förekommit inom upphandling. Sedan i mitten av 00-talet ungefär fick man ett mer formellt ansvar för upphandlingsfrågorna, där upphandlingstillsynen samlades på Konkurrensverket. Man hade ju tidigare ett mindre uppdrag inom upphandlingstillsynen på Konkurrensverket. Det utvidgades sedan när man fick större möjligheter till sanktioner och kunde ingripa mer effektivt mot särskilt direktupphandlingar som var ett prioriterat område under många år. Sedan efter ytterligare några år så ville regeringen samla alla upphandlingsfrågor på Konkurrensverket. Och då förde man över lite olika verksamheter som hade funnits utspridda på andra myndigheter, frågor inom innovationsupphandling från Vinnova, frågor som gällde upphandlingsstöd från Kammarkollegiet men också ett särskilt upphandlingsstöd som fanns på företaget Miljöstyrningsrådet. Alla de samlades på Konkurrensverket och målet var att man skulle både vara tillsynsmyndighet och lämna stöd i upphandlingsfrågor. Men det här varade inte särskilt länge utan regeringen som tillträdde 2014 aviserade nästan omedelbart att stödet i stället skulle samlas på Upphandlingsmyndigheten som bröts loss då. Och som i dag utgör Upphandlingsmyndigheten i dag också.

Göran Karreskog:

Ja och jag har nog inte så mycket fakta att tillägga men jag uppfattade det som att det där var väldigt bra för Konkurrensverket när det gäller bredden och möjligheten att jobba för väl fungerande marknader, att ha både upphandling och konkurrensrätten i samma myndighet. Jag vet att det finns lite olika uppfattningar i den frågan men det kändes som att det var ett viktigt verktyg som den här myndigheten fick, och som kompletterar där det finns synergier mellan upphandling och konkurrens.

Marie Strömberg Lindvall:

Och det var väl Konkurrensverkets ställningstagande också initialt?

Göran Karreskog:

Redan innan tyckte vi att det här var bra. Och det var många som tyckte det här var dåligt, ja.

Marie Strömberg Lindvall:

Och förutom upphandlingstillsynen som numera är en del av Konkurrensverket, eller sedan en ganska lång tid är en del av Konkurrensverket, så sedan ett år tillbaks ungefär så ingår också Lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan i Konkurrensverkets verksamhet. Och det är väldigt färskt, det är ett år gammalt. Är det någon som vet något om det?

Björn Axelsson:

Jo, det vet vi väl. Det är ju ett utredningsarbete som gjordes de senaste åren som handlar om att stärka små producenters ställning i livsmedelskedjan egentligen. Och här har då Konkurrensverket fått ett nytt tillsynsuppdrag, det är ju om nittioalet var omregleringarnas tid så är det ju i dag fler diskussioner om att skapa nya regelverk för att anpassa till de marknader som vi har i dag, där då lagen om otillbörliga handelsmetoder är ett exempel och som har placerats på Konkurrensverket. Det finns andra exempel som har placerats på andra myndigheter.

Marie Strömberg Lindvall:

Det här sista som du sa nu Björn, det visar ju bara hur brett verksamhetsområdet är som Konkurrensverket spänner över och förutom tillsynsarbetet har Konkurrensverket också ett främjandeuppdrag och en del i det är att, som du var inne på tidigare, påtala behov av förändringar och regelutveckling och så vidare. Och det skrivs en del rapporter och utredningar här i huset av diverse olika slag. Jag tänkte vi skulle prata lite närmare om den rapportserie på konkurrensspråk kallas för Kisen, Konkurrensen i Sverige, som är en rapport som har återkommande producerats av Konkurrensverket, med ojämna mellanrum får jag väl säga, men som återkommande har producerats. Och ni har båda varit projektledare för var sin upplaga av Konkurrensen i Sverige. Du först Göran, skulle du kunna först berätta vad Konkurrensen i Sverige är för en typ av rapport eller utredning eller hur jag ska benämna det, och vad ditt arbete bestod i?

Göran Karreskog:

Typiskt sätt så är det där lite bredare upplagda rapporter där vi dels försöker på olika sätt bilda oss en uppfattning om hur det står till med konkurrensen i samhället, och sedan beroende på om vi har fått ett regeringsuppdrag eller gör det på eget initiativ att vi gör nerslag till exempel i några branscher som känns särskilt aktuella att titta närmare på och se hur konkurrensen fungerar där. Och ibland så kompletterar vi dessutom med konkreta förslag till förbättringar, som vi ser skulle kunna förbättra konkurrensförutsättningarna.

Marie Strömberg Lindvall:

Och det här var ett arbete som du ledde i början av 2000-talet, eller i början på 00-talet?

Göran Karreskog:

Ja, en. Jag har varit involverad i flera sådana här rapporter, men det var en som jag ledde. Och upprinnelsen var att dåvarande regeringen 2008 i Almedalen sade att man skulle ge Konkurrensverket ett uppdrag för att göra en bred överblick av konkurrensen och lämna förslag till åtgärder. Så då hajade vi till som råkade vara i tjänst då, att det här måste vi nog börja förbereda, vi hade ganska kort om tid, men så var det. Och sedan i mars året därpå så levererade vi en rapport med ett ganska stort antal förslag, och även en delrapport där vi beskrev hur vi såg på konkurrensen i Sverige. Och vi hade väl egentligen fem områden som vi lämnade förslag kring eller vi paketerade förslagen på det sättet, det var dels hinder för marknadstillträde, det kan ju röra tillträde till infrastruktur, stordriftsfördelar, tillgång till råvaror med mera. Konkurrenssnedvridningar till exempel det här gränslandet mellan offentlig och privat verksamhet, statsstöd, snedvridande skatter och annat. Kundlörlighet tyckte vi var en viktig fråga att lyfta fram. Har kunder, upphandlare, konsumenter förmågan att välja, kan man välja, vill man välja, tillåter marknaden att man faktiskt gör val eller är det dyrt och komplicerat och osäkert att göra val, att helt enkelt röra sig mellan olika leverantörer. Det är ofta en grundförutsättning för att en konkurrens ska fungera. Vi tittade också på regelverk och tillsyn, dels de regler som Konkurrensverket själva har, på konkurrensområdet och upphandlingsområdet som det rörde framför allt då. Och så tittade vi särskilt också på offentlig upphandling där vi gav en del förslag. Och det här paketerades i en rapport och som sedan togs om hand av regeringen och som fick välja vad de gjorde med de förslagen.

Marie Strömberg Lindvall:

Men vad var det som styrde valet av frågor som ni tittade närmare på? Var det vad ni hade sett under arbetet de föregående åren eller hur valde ni var ni skulle fördjupa er?

Göran Karreskog:

Det var en kombination, dels var det så att vi i vår verksamhet hade under många år stött på olika frågor, behandlat olika frågor, det kunde ha varit remissvar, det kunde ha varit i tidigare rapporter men som kanske ändå det fanns saker kvar att göra eller förtydliga eller lyfta fram. Sedan vände vi oss också utåt i själva utredningsarbetet till organisationer och näringsliv på olika sätt, även till forskare för att försöka fånga upp problem som man upplevde därute. Så vi använde en ganska bred palett för att plocka fram, men det är klart att mycket var vår egen erfarenhet, så är det ju.

Marie Strömberg Lindvall:

Så det blev en slags provkarta på hur marknaden fungerade där och då ur de här aspekterna som du nämnde?

Göran Karreskog:

Ja, det skulle man nog kunna säga.

Marie Strömberg Lindvall:

Och Björn, du har ju varit i samma situation som Göran, du har hållit i trådarna för en rapport som kom 2018, Konkurrensen i Sverige.

Björn Axelsson:

Ja, precis. Det är regeringen som ställer frågor och då får man försöka svara på dem, bäst det går. I mitt fall eller i vårt fall som var med i den andra svängen, eller den andra svängen det var många svängar innan dess, så ville man att Konkurrensverket skulle beskriva två utvecklingar och hur de påverkade konkurrensen i Sverige. Och det gällde då digitaliseringen eller digitala marknader och cirkulär ekonomi och vi gjorde nedslag eller ett slags ögonblicksbilder över ett stort antal marknader, jag tror vi landade på nästan 30 marknader till slut och skrev om hur de påverkades av de här samhällstrenderna. Och det var väldigt spännande att göra den typen av kartläggning, man anlägger ett raster på många marknader och man får kanske en liten annan bild, men också att man uppmärksammar de utvecklingstrender som förekommer inom de marknaderna som vi på Konkurrensverket kanske inte alltid har i förgrunden, men vi kan se att de på sikt kanske skulle påverka konkurrensen på marknaden, till exempel återvinning av byggmaterial och den typen av frågor, vad tror vi om hur den marknaden kan utvecklas. Det blir ofta väldigt stimulerande diskussioner på enheten och avdelningen om hur man tror saker och ting ska utvecklas. På det sättet är ju Konkurrensverket en väldigt stimulerande arbetsgivare som tillåter att man har den typen av, det är nödvändigt att man har, den typen av diskussioner för att analysera. Vad vi tror kommer att hända i framtiden.

Göran Karreskog:

Ja, det där vill jag verkligen understryka, jag har ju blivit kvar här i 30 år, började 1992. Och just den här dels utmaningarna och svårigheterna, kombinationen av juridiska överväganden, ekonomiska övervägningar, statistiska analyser och också att man kan vrida och vända och ha lite olika uppfattning. Man kan komma till lite olika legala uppfattningar, det ser man i domstolsförslag och så vidare, men också ekonomer och andra, vad konsekvenserna är eller hur man hittar bästa lösningarna. Och den öppenhet och den intellektuella höjd som ändå är på den här myndigheten gör att det är väldigt kul att jobba här.

Marie Strömberg Lindvall:

Och då förstår jag att de här rapporterna som ni har arbetat med har ju förstås då varit ett sätt att diskutera och förstå hur marknaden därute ser ut i olika aspekter.

Göran Karreskog:

Ja det tycker jag är en bra beskrivning, så är det.

Marie Strömberg Lindvall:

Då ska jag haka vid här, Björn. Den rapport som du arbetade med att projektleda där de två frågorna var digitalisering och cirkulär ekonomi. Och framför allt digitaliseringen är en fråga som också har kommit att prägla Konkurrensverkets arbete på många olika sätt. Jag tänker Göran du pratade tidigare om omregleringarna som präglade nittiotalets marknad och hur det kom att prägla Konkurrensverkets verksamhet så tänker jag att digitaliseringen och den påverkan på samhället har också kommit att påverka Konkurrensverkets arbete i allra högsta grad.

Björn Axelsson:

Ja, verkligen. De senaste fem åren i alla fall så har vi lagt mycket tid och tanke åt att fundera på konkurrenssituationen på olika digitala marknader och vi har också haft en hel del ärenden där Konkurrensverket var en viktig myndighet i det europeiska samarbetet. Det är ärenden som gällde online-resebyråer och vi har haft flera ärenden med den typen av problem. Det är lite nya frågor på det viset att konsumenter kanske inte riktigt betar sig på det sätt som man förväntas alltid och gamla sanningar omprövas och det har ju skett också ett stort regleringsarbete på EU-nivå framför allt, både när det gäller den här typen som det kallas då vertikala begränsningar men också att numera har Kommissionen ett nytt verktyg i det som heter DMA, digital markets act, som har tillkommit just för att kunna reglera digitala marknader för att uppnå konkurrens eller bibehålla konkurrens.

Marie Strömberg Lindvall:

Och då vill jag bara förstås skjuta in här att det här har vi poddat om, digital markets act, och hur det har kommit till och vad som kommer att hända med den lagstiftningen, så den kan man leta fram bland de tidigare poddarna här från Konkurrensverket. Göran har du varit inblandad i de här frågorna också förstås, digitaliseringsfrågorna?

Göran Karreskog:

Ja, de genomsyrar ju många frågor allt från "Kan datorer bilda karteller?" som vi hade en tidigare podd som hette. Det här ökar både behovet av att komma in på olika marknader att nå via plattformar och på annat sätt, behovet av att få information, för det genereras ju jättemycket information i de här systemen. Men det ger ju också en möjlighet att skapa sig information om konkurrenter som kanske går lite för långt, så det här kommer konkurrensmyndigheter få jobba med fortsatt och på olika sätt och det kommer säkert dyka upp nya konkurrensrelaterade frågor och problem framöver för utvecklingen går ju fort.

Marie Strömberg Lindvall:

Och då skulle jag vilja kroka tag i en annan sak här. Ni har pratat om behovet av samarbete och hur samarbetet har sett ut ändå från första stunden sedan Konkurrensverket började arbeta. Det här är väl en fråga som i allra högsta grad också är beroende av samarbete?

Björn Axelsson:

Ja, så är det ju. Och samarbetet mellan europeiska konkurrensmyndigheter har ju alltsedan bildandet stärkts i omgångar till att i dag, känslan och ambitionen att samarbeta har alltid varit stark men i dag har man också legala förutsättningar på ett helt annat sätt än vad man hade när myndigheten bildades.

Marie Strömberg Lindvall:

Och det här har väl inneburit också att man samarbetar med en annan typ av myndigheter på svensk botten, än vad man har gjort tidigare.

Björn Axelsson:

Så är det och just när det gäller digitala marknader så har man märkt att man kanske också behöver samarbeta med helt andra myndigheter än vad man har gjort tidigare. Konkurrensverket har ju till exempel samarbetat med Integritetsskyddsmyndigheten i de här frågorna, man har ju sedan tidigare ett samarbete med Konsumentverket som ju också är en mycket relevant myndighet i de här frågorna. Konkurrensverket är inte den enda konkurrensmyndigheten egentligen, många, många myndigheter har konkurrens inskrivet i sina uppdrag. Och i många av de fallen samarbetar man med, samråder med de myndigheterna och Konkurrensverket.

Marie Strömberg Lindvall:

Och där besvarar väl de en av de klassiska frågorna som man får på Konkurrensverket och har fått sedan 1992 varför finns det bara ett Konkurrensverk, ja det finns inte bara ett, det finns flera.

Björn Axelsson:

Ja, det finns flera som har ansvar men det finns bara en målvakt, sista utposten.

Marie Strömberg Lindvall:

Så kan man säga.

Göran Karreskog:

I Sverige.

Björn Axelsson:

I Sverige, precis.

Marie Strömberg Lindvall:

Då har vi pratat om digitaliseringen som i allra högsta grad påverkar det Konkurrensverket arbetar med och hur Konkurrensverket arbetar, men nu tänker jag då att vi ska avsluta det här samtalet med tillbakablick som ska få bli en liten framåtblick också. Vi ska prata lite framtid. Göran, du som har varit med här sedan verksamheten startades, du ska få äran att blicka framåt också. Vad tror du om Konkurrensverket och framtiden, vilka frågor är det vi kommer behöva få ta itu med eller fortsätta arbeta med?

Göran Karreskog:

Tack. Ja, det här med väl fungerande marknader som är ett ganska brett grepp men ett väldigt bra begrepp tycker jag, det tror jag kommer fortsatt att vara jätteviktigt och jag tror på många sätt att betydelsen bara ökar och även betydelsen av att ha väl fungerande konkurrensmyndigheter på samma sätt som man har väl fungerande sektorsmyndigheter och en väl fungerande samverkan, båda nationellt och internationellt. Det är en väg som jag tror vi måste gå vidare på, för så är det. Och de här frågorna, du nämnde miljö, ta klimatfrågor, det handlar också om att på olika sätt rigga marknader, behöver man göra något eller släppa och hoppas det går bra. Kommer man politiskt fram till att ja, vi måste nog göra någonting, då kommer ju frågan hur man utformar bra styrmedel. Så att man faktiskt fortsätter att se till att företagen strävar efter att leverera bra grejer, tjäna pengar samtidigt som man då gör det på ett sätt som gynnar de politiska målen till exempel när det gäller en god miljö eller att få ner klimatutsläpp och så vidare, så att det handlar mycket om regeldesign, men också tillsyn och även konkurrensreglerna är jag övertygad om kommer in där, för där har du andra frågor som kan röra vissa saker som det kan vara så att det är väldigt bra att företagen samverkar om, för det kan rationalisera en del inköp och det kan göra att det är lite lättare att gå från utsläpp som är skadliga till att ta bort dem. Och då kan det gynnas av en viss samverkan, men var går gränsen eller skyller man bara på det. Och här har ju konkurrensmyndigheterna naturligtvis en viktig roll att se till att tillsyna på ett klokt och begåvat sätt.

Marie Strömberg Lindvall:

Björn, har du något framåtspan?

Björn Axelsson:

Ja. Klimatfrågorna så klart, som Göran säger, det tycker jag man ser konturerna till redan i dag hur konkurrensfrågorna bryts mot klimatfrågorna och det ska bli spännande att se vad resultatet blir av det. Sedan tror jag personligen att det här med mer effektivt utformade sektorsregleringar tror jag är något vi kommer att se i framtiden. Många av de sektorsregleringar som finns i dag har ju bildats under en annan tid när marknaderna inte såg ut som de gör i dag.

Marie Strömberg Lindvall:

Och då måste jag bara skjuta in här, sektorsregleringar, för många som lyssnar är det säkert självklart, men inte för alla.

Björn Axelsson:

Ja. Telekom till exempel, tilldelning av olika typer av tillstånd, den typen av regleringar, energimarknadsfrågor till exempel. Det är en gammal fråga egentligen att marknader har utvecklats och sektorsregleringar görs vid ett tillfälle och några år senare så kanske de inte är lika ändamålsenliga som de var när de bildades. Så det tror jag är en kommande våg eller kommande behov som kanske kommer att komma steg för steg på olika områden, men jag tror att det är någonting som behövs och det är någonting som jag tror kommer.

Marie Strömberg Lindvall:

Och du Göran, nu när du har hört Björn här, har du fått några ytterligare idéer?

Göran Karreskog:

Nej men jag tror generellt så man kan säga konkurrens, det finns både ett statistiskt perspektiv på den här torgmarknaden till exempel så den som säljer billigaste och tjusigaste tomater får sälja mest, så finns det också en strukturomvandlingsfråga så en förändrings och drivkrafter till att hitta på nya saker, innovationer, och som jag uppfattar det så är ju det den stora och viktiga frågan, inte minst om man tittar framåt. För det är klart att om du överlever genom att sluta släppa ut saker som samhället inte vill ha eller vad det nu är och kan tillgodose konsumenternas behov, trots att du inte släpper ut, ja då överlever du, om man har bra regleringar. Klarar du inte det, då åker du bort och det här är en strukturomvandling som jag tror, ja den är ju nödvändig, för att så har det varit även innan vi fick klimatfrågor och miljöfrågor på agendan att konkurrens över tiden leder till att bra, duktiga företag överlever och mindre produktiva eller sådana som inte ger det samhället eller konsumenten vill ha, de överlever inte. Och det måste man bejaka, den förändringsprocessen men den är ju knepig, för det finns kostnader med strukturomvandling, men man kan inte blunda för att den finns där och är en del av lösningen.

Marie Strömberg Lindvall:

Så, det låter som det kommer inte vara den minsta brist på arbete de närmaste 30 åren här alltså. Något sista inspel här innan vi avrundar för dagen?

Göran Karreskog:

Det kan jag säga, jag har jobbat så länge och kommer kanske inte jobba jättelänge till här att, vi var inne på det, det här är en myndighet som har möjlighet till väldigt spännande och intressanta och viktiga arbetsuppgifter.

Björn Axelsson:

Och jag kan fylla i då att de arbetsuppgifterna med den utvidgning av uppdraget som har varit under åren sträcker sig över egentligen hela samhället. Hela samhällsekonomin, alla typer av frågor och man blir väldigt allmänbildad av att jobba här, man jobbar med många olika frågor, många olika både marknader och regleringar som finns, på det sättet är det ju en fantastisk arbetsplats.

Marie Strömberg Lindvall:

Och det tycker jag inte minst att det här samtalet som vi har haft här nu avspeglar, för det är många frågor som vi har haft uppe här som är både stora och viktiga och intressanta. Nåväl, med det så tackar jag så hemskt mycket för att ni deltog här och delade med er av er kunskap och er erfarenhet. Jag tackar dig, Göran.

Göran Karreskog:

Tack.

Marie Strömberg Lindvall:

Och jag tackar dig, Björn.

Björn Axelsson:

Tack.

Marie Strömberg Lindvall:

Och så vill jag förstås bara avslutningsvis då säga något kort om att, som ni nämnde, så har vi pratat både om DMA och lite annat smått och gott som Göran och Björn har berört här i tidigare avsnitt av podden Konkurrenten som finns på vår webbplats att ladda ner och även så de här rapporterna om konkurrensen i Sverige, som Göran och Björn har projektlett och ett antal andra upplagor av den rapporten finns också att ladda ner på Konkurrensverkets webbplats, Konkurrensverket.se. Jag heter Marie Strömberg Lindvall, tack för att ni lyssnade.